

Μαθήματα 1 και 2

Για ποιους λόγους μια κοινωνία χρειάζεται κανόνες; Οι κανόνες είναι εργαλεία για τη λύση προβλημάτων

Ο πίνακας συνοψίζει τις πληροφορίες που χρειάζεται ο/η εκπαιδευτικός ώστε να σχεδιάσει και να διδάξει το μάθημα.

Η **άσκηση στις ικανότητες** αφορά άμεσα την EDC/HRE.

Οι **μαθησιακός στόχος** υποδεικνύει όσα γνωρίζουν και κατανοούν οι μαθητές.

Οι **δραστηριότητες για τους μαθητές**, με τη **μέθοδο**, συγκροτούν το βασικό στοιχείο της διαδικασίας μάθησης.

Ο πίνακας για επιλογή **υλικού** υποστηρίζει την προετοιμασία του μαθήματος.

Ο **προσδιορισμός του διαθέσιμου χρόνου** δίνει ένα αδρό περίγραμμα για τη διαχείριση του χρόνου.

Άσκηση ικανοτήτων	Σχέδιο εργασίας (συνεργασία, διαχείριση χρόνου, αυτοελεγχόμενη μάθηση, προσανατολισμός του τελικού προϊόντος, εξεύρεση λύσης σε προβλήματα). Αναλυτική σκέψη, σχεδιασμός στόχων, προσδιορισμός πολιτικού προβλήματος.
Μαθησιακός στόχος	Οι κανόνες και οι νόμοι είναι ισχυρά εργαλεία που επηρεάζουν και ελέγχουν την ανθρώπινη συμπεριφορά. Μια κοινωνία χωρίς πλαίσιο κανόνων είναι δυνατόν να διαταραχθεί από ανεξέλεγκτες συγκρούσεις ανάμεσα στα μέλη της. Ένα πλαίσιο κανόνων αποτελεί τη θεσμική ραχοκοκαλιά μιας κοινότητας. Βασικές επιλογές: ιεραρχία και δικτύωση – δύο συστήματα κανόνων - δημόσια και ιδιωτική περιουσία.
Δραστηριότητες για τους μαθητές	Οι μαθητές σχεδιάζουν ένα πλαίσιο κανόνων για την κοινότητά τους.
Πηγές και υλικό	Φυλλάδια μαθητών 5.1, 5.2, 5.4. Χαρτί παρουσίασης και μαρκαδόροι, διαφάνειες ή φυλλάδια.
Μέθοδος	Παιχνίδι λήψης αποφάσεων, εργασία project.
Προσδιορισμός διαθέσιμου χρόνου (μάθημα 1)	1. Ο εκπαιδευτικός εξηγεί τη δραστηριότητα. (20 λεπτά) 2. Οι μαθητές σχηματίζουν ομάδες και εργάζονται. (20 λεπτά)
Προσδιορισμός διαθέσιμου χρόνου (μάθημα 2)	3. Οι μαθητές εργάζονται. (40 λεπτά)

Επιπρόσθετες πληροφορίες

Το παιχνίδι ακολουθεί τις αρχές της μάθησης μέσω δραστηριότητας: οι μαθητές αντιμετωπίζουν ένα πρόβλημα και πρέπει να βρουν λύση. Πληροφορούνται για τα στάδια της διαδικασίας και το χρονοδιάγραμμα, και στη συνέχεια εργάζονται μόνοι τους.

Το παιχνίδι απαιτεί οι μαθητές να παίζουν τον ρόλο των μελών της κοινότητας των ψαράδων και να γίνουν παίκτες για μια ακόμη φορά, μέχρι το μάθημα 4. Όμως, σ' αυτή τη φάση, οι μαθητές λειτουργούν σε διαφορετικό επίπεδο σκέψης και έχουν νέο καθήκον. Η πίεση χρόνου που είχαν στη διάρκεια του παιχνιδιού ψαρέματος δεν ισχύει πλέον.

Το νέο τους καθήκον είναι να σχεδιάσουν ένα πλαίσιο κανόνων. Το καθήκον αυτό έχει πολιτική διάσταση: οι παίκτες πρέπει να καταλήξουν σε απόφαση, διότι η κοινότητα δε μπορεί να επιβιώσει χωρίς κανόνες. Οι μαθητές αποκτούν την εμπειρία της πολιτικής ως πρακτικής υπόθεσης. Κάθε ομάδα θα πρέπει να συμπεριλάβει μέλη από όλα τα ψαροχώρια, ώστε να αποφασίσουν χωρίς προκαταλήψεις και να λάβουν υπόψη τους διαφορετικές απόψεις και εμπειρίες.

Ο/η εκπαιδευτικός κρατά τον ρόλο του διαχειριστή στο παιχνίδι. Τα μέλη των ομάδων που είναι υπεύθυνα για τη διαχείριση υλικού, προσεγγίζουν τον/την εκπαιδευτικό ώστε να συλλέξουν το υλικό της εργασίας τους. Στην αρχή του δεύτερου μαθήματος, ο/η εκπαιδευτικός παίρνει τον λόγο για πέντε λεπτά.

Με την ευκαιρία αυτή, ο/η εκπαιδευτικός μοιράζει το σχέδιο κανόνων για το συνέδριο του μαθήματος 4. Εξηγώντας τη διαδικασία πριν το συνέδριο, το μάθημα 4 θα κυλήσει ομαλά και θα υπάρξει αρκετός χρόνος για τη φάση συζήτησης, που έχει μεγάλη σημασία στη μάθηση μέσω δραστηριοτήτων. Αν οι μαθητές έχουν ερωτήσεις ή προτάσεις που βελτιώνουν τους κανόνες, μπορούν να τους αναλύσουν στη διάρκεια του δεύτερου μαθήματος και να αποφασίσουν μαζί με τον/την εκπαιδευτικό για τον χειρισμό κάθε σημείου.

Περιγραφή του μαθήματος

1. Ο εκπαιδευτικός εξηγεί τη δραστηριότητα

Οι μαθητές εκφράζουν την εμπειρία τους από το παιχνίδι του ψαρέματος με ιδεοθύελλα

Ο/η εκπαιδευτικός εμπλέκει άμεσα τους μαθητές, παρακινώντας τους να ανακαλέσουν την εμπειρία τους από το παιχνίδι του ψαρέματος:

1. Περιγράψτε τα προβλήματα που αντιμετωπίσατε στο παιχνίδι.

Οι μαθητές πιθανώς να αναφερθούν στους στόχους της βιωσιμότητας. Ανάλογα με τα θέματα που συζήτησαν και την κατανόησή τους, θα μιλήσουν για τη δυσκολία να ισορροπήσουν τους στόχους και να τους πετύχουν για μεγάλο χρονικό διάστημα. Το ζήτημα είναι πιθανόν να λάβει πολλές απαντήσεις. Μπορεί να γίνει συζήτηση με τον συντονισμό του/της εκπαιδευτικού.

2. Πείτε τη γνώμη σας για τις προσπάθειες που κάνατε να λύσετε τα προβλήματα.

Η ερώτηση τα περιέχει όλα: τους στόχους των παικτών, τον τρόπο επικοινωνίας τους, τη βιούληση και την ικανότητα να συνεργαστούν, το βάθος της κατανόησης του προβλήματος, το τελικό αποτέλεσμα – επιτυχές ή αποτυχημένο. Αν είναι απαραίτητο, ο/η εκπαιδευτικός περιορίζει το περιεχόμενο της ερώτησης αυτής.

Υπάρχει περίπτωση οι μαθητές να φέρουν στη συζήτηση το θέμα της απουσίας ξεκάθαρων κανόνων. Ανάλογα με τις αποφάσεις τους, μπορεί να έχουν ήδη προσπαθήσει να αναπτύξουν τέτοιους κανόνες.

Οι μαθητές πιθανώς να προτείνουν συγκεκριμένες προσεγγίσεις: οι κανόνες απαιτούν κρατική εξουσία, ή είναι πιο λειτουργικοί σε μικρά δίκτυα με πιο άτυπα πλαίσια κανόνων. Ίσως ακόμη έχουν σκεφτεί το θέμα της ιδιωτικής ή δημόσιας ιδιοκτησίας του αποθέματος των ψαριών. Ο/η εκπαιδευτικός σημειώνει τις παρατηρήσεις, και μπορεί να τις συνδέσει με το φυλλάδιο για τους μαθητές 5.2

Ο/η εκπαιδευτικός δίνει το περίγραμμα της δραστηριότητας.

Στην αρχή, στην ιδεοθύελλα, έχει εξασφαλιστεί το περιεχόμενο της δραστηριότητας. Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι η κοινότητα των ψαράδων υπέστη σοβαρά προβλήματα γιατί δεν υπήρχε ένα ξεκάθαρο πλαίσιο κανόνων που να προσδιορίζει τον τρόπο, και ίσως και τον σκοπό, της αλληλεπίδρασής τους.

Η εμπειρία που απόκτησαν οι μαθητές από το παιχνίδι του ψαρέματος μπορεί να γενικευτεί:

- Δεν υπάρχει ανθρώπινη κοινωνία χωρίς συγκρούσεις.
- Καμία ανθρώπινη κοινωνία δεν επιβιώνει χωρίς συνεργασία.
- Καμία κοινωνία δε μπορεί να συνεργαστεί ή να διευθετήσει τις συγκρούσεις της με ειρηνικό τρόπο, χωρίς θεσμικό πλαίσιο κανόνων.
- Οι κανόνες αυτοί μπορούν να επιβληθούν δια νόμου, όμως υπάρχουν παράλληλα εναλλακτικές λύσεις.

Τώρα οι μαθητές μπορούν να διερευνήσουν το είδος των κανόνων που εξυπηρετούν την κοινότητα με τον καλύτερο τρόπο. Επιστρέφουν στους ρόλους τους, ως μέλη των κοινοτήτων των ψαράδων, αλλά τώρα το παιχνίδι είναι διαφορετικό. Καλούνται να εφεύρουν τους κανόνες. Σχηματίζουν ομάδες και σχεδιάζουν κανόνες, τους συγκρίνουν, τους κρίνουν και στο συνέδριο, ψηφίζουν ώστε να υιοθετήσουν ένα πλαίσιο κανόνων για την κοινότητα των ψαράδων.

Σχεδιασμός λήψης αποφάσεων

Οι μαθητές παίρνουν το φυλλάδιο για τους μαθητές 5.1.

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί πως το παιχνίδι είναι ένα μοντέλο διαδικασίας λήψης πολιτικών αποφάσεων – αλλά με ιδιαίτερο χαρακτήρα, που σχετίζεται περισσότερο με την εισαγωγή βασικών κανόνων παρά με διαδικασία που εφαρμόζεται όταν ήδη υπάρχει ένα πλαίσιο κανόνων.

Το παιχνίδι συνεχίζει ως το μάθημα 4, όπου οι μαθητές βγαίνουν από τους ρόλους τους και συζητούν την εμπειρία τους. Το φυλλάδιο για τους μαθητές 5.1 περιγράφει την ατζέντα και παρέχει πληροφορίες για τους λόγους που χρησιμοποιείται εδώ αυτή η συγκεκριμένη μέθοδος παιχνιδιού. Στο παιχνίδι, όπως και στην πραγματικότητα, αυτό που εξασφαλίζει ένα καλό πλαίσιο για την κοινότητα είναι ένα πρακτικό και όχι ένα ακαδημαϊκό ερώτημα. Οι μαθητές πρέπει να πάρουν μια απόφαση.

Ο εκπαιδευτικός μοιράζει το φυλλάδιο για τους μαθητές 5.1, που περιέχει έναν οδηγό για κάποια βασικά ερωτήματα που αξίζει να ληφθούν υπόψη. Στην περίπτωση που κάποιο από αυτά τα ερωτήματα έχει σημειωθεί κατά την ιδεοθύελλα, ο /η εκπαιδευτικός το υπογραμμίζει.

Όταν οι μαθητές είναι έτοιμοι, σχηματίζουν ομάδες.

2. Οι μαθητές εργάζονται στο project τους (μαθήματα 1 και 2)

Οι μαθητές σχηματίζουν ομάδες των 4 έως 6 μελών. Με τη σειρά τους, τα μέλη κάθε αλιευτικού πληρώματος γράφουν τα ονόματά τους σε λίστες στον πίνακα ή σε χαρτί σεμιναρίου, εξασφαλίζοντας πως το πλήρωμά τους εκπροσωπείται με τουλάχιστον ένα μέλος κάθε ομάδας. Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί πως η εκπροσώπηση είναι απαραίτητη, ώστε να λάβουν υπόψη τους τις διαφορετικές εμπειρίες και προοπτικές και των τεσσάρων πληρωμάτων. Ο/η εκπαιδευτικός καταγράφει τα μέλη των ομάδων.

Τα μέλη των ομάδων αρχικά μοιράζονται βασικά καθήκοντα: 1-2 παρουσιαστές, 1-2 γραμματείς, πρόεδρο, διαχειριστή υλικών και χρόνου, ερευνητή. Οι ομάδες εργάζονται με τα θρανία τοποθετημένα όσο γίνεται πιο μακριά το ένα από το άλλο. Οι διαχειριστές υλικού συγκεντρώνουν το υλικό της ομάδας τους.

Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες στο δεύτερο μισό του 1^{ου} μαθήματος και στο 2^ο μάθημα.

Είναι ελεύθεροι να σχεδιάσουν την εργασία τους, και αυτή για το σπίτι.

Περιγραφή του μαθήματος 2

Οι μαθητές μοιράζονται τις βασικές τους επιλογές

Στην αρχή του μαθήματος 2, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από κάθε ομάδα να ανακοινώσει τις βασικές επιλογές –ιεραρχία ή δίκτυο – ή μικτό σύστημα. Το αλιευτικό απόθεμα θα πρέπει να είναι ιδιωτικό ή δημόσιο; Αν δύο ή περισσότερες ομάδες έχουν κάνει ίδιες επιλογές, ο/η εκπαιδευτικός τους ενθαρρύνει να μοιραστούν τα αποτελέσματά τους σε κάποιο σημείο στη διάρκεια του μαθήματος. Η ανταλλαγή αυτή μπορεί να φανεί πολύ βοηθητική κατά τη διάρκεια του συνεδρίου, καθώς παρόμοια μοντέλα μπορούν να συγχωνευούν σε ένα.

Οι ομάδες που θέλουν να εργαστούν μόνες τους δε θα πρέπει να πιεστούν για το αντίθετο.

Εκ των προτέρων συμφωνία για τους διαδικαστικούς κανόνες

Μόλις λάβει τον λόγο ο/η εκπαιδευτικός, στην αρχή του δεύτερου μαθήματος μοιράζει το φυλλάδιο για τους μαθητές 5.4 και ζητά από τις ομάδες να διαβάσουν τα σχέδια και να αποφασίσουν αν είναι αποδεκτά. Στο τέλος του μαθήματος, οι ομάδες θα κληθούν να ψηφίσουν. Στην περίπτωση που υπάρχουν ενστάσεις ή ερωτήσεις, αυτές θα πρέπει να τεθούν στην διάρκεια του μαθήματος.

Οι ομάδες ετοιμάζουν τις παρουσιάσεις τους

Οι διαχειριστές υλικού συλλέγουν το υλικό για την παρουσίαση στη διάρκεια του μαθήματος.

Ο/η εκπαιδευτικός δεν παρεμβαίνει αν μια ομάδα καθυστερήσει. Μπορεί να υπενθυμίσει, όμως, ότι ευθύνη τους είναι να έχουν την παρουσίασή τους έτοιμη πριν την αρχή του τρίτου μαθήματος. Αν χρειάζεται, μπορούν να γίνουν κάποιες τελικές διορθώσεις στο σπίτι.

Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους γραμματείς να ετοιμάσουν ένα τελικό κείμενο με το σχέδιο τους, χειρόγραφο ή εκτυπωμένο, που πρέπει να είναι υπογεγραμμένο από όλα τα μέλη της κοινότητας (βλ. και διαδικαστικοί κανόνες στο φυλλάδιο για τους μαθητές 5.4).